

Barabás Andrea Tünde¹

A rendőrség szerepe a másodlagos viktimizáció megelőzésében

Miközben azon gondolkoztam, mi legyen Dékán úr számára tiszteletem kifejezéséül irandó tanulmányom témája, tanulmányozva az ünnepelt munkásságát, világossá vált számomra, hogy bár kutatási területeink látszólag igen távol állnak egymástól, ugyanaz a cél lebeg szemünk előtt: az állampolgárok biztonságának növelése, a bűn és az áldozattá válás megelőzése. Ezeknek a kutatási eredményeknek a rendészeti felsőoktatásba történő beépítése, hallgatóink felkészítése mindannyiunk legfontosabb feladata. Az alábbiakban ezért a sértetté vált állampolgárok biztonságérzetét érintő kriminológiai kutatásokról szóló tanulmányommal köszöntöm az ünnepeltet születésnapja alkalmából.

A betöréses lopás bűncselekménye nemcsak viszonylag csekély felderítési esélye miatt érdemes a figyelemre kriminológiai aspektusból, hanem azért is, mivel ezek az esetek, bár közvetlenül „csak” vagyoni sérelmet okoznak, kiemelten rosszul hatnak a lakosság szubjektív biztonságérzetére. Ezekben az ügyekben ugyanis a sértetteknek nemcsak vagyoni káruk keletkezik, hanem a bizalmuk is sérül lakókörnyezetük biztonságát és magánéletük sérthetetlenségét illetően, hiszen a betörők személyes életterükbe hatolnak be. Emiatt számos esetben élnek át félelmet, szorongást akár tartósan is.

Ugyanakkor ezekben az esetekben az elkövető részéről a célobjektum kiválasztásában számos olyan körülmény játszhat szerepet, amely sértetti oldalon merül fel, és főként a biztonságfokozás érdekében tett intézkedésekhez, azok hiányához vagy az áldozat személyiségéhez és ezzel összefüggő viselkedéséhez, szokásaihoz köthető. Rendészeti elemzések szerint a sértettek kellő gondosságának hiánya szerepet játszhat abban, hogy a bűncselekmény célpontjává váljanak.

Miközben tehát a vagyoni elleni bűncselekményektől, közöttük a betöréses lopásoktól való félelem jelentős a lakosság körében, az állampolgárok mégis

¹ Prof. Dr. Barabás A. Tünde egyetemi tanár, intézetvezető a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán, a Bűnügyi Tudományok Intézetben.

kevés gondosan járnak el a védekezés vagy a megelőzés érdekében, azt inkább a rendőrségre bízják. Az ORFK *Rendőrségi tapasztalatok az áldozati jogok érvényesüléséről, az áldozatvédelem helyzetéről 2013-ban*² című tanulmánya szerint a sértetté válás szubjektív okai közül – az egyéb külső körülmények mellett – kiemelt érdemel a kiszolgáltatottság, az óvatosság hiánya, a gondatlanság, a szükséges vagyoni védelem elmulasztása, a felelőtlenség, a figyelmetlenség, a hosszabb ideje tartó konfliktushelyzet és a védekezésre képtelen állapot. Kétségtelen, hogy abszolút, 100%-os biztonság nem létezik, azonban éppen ezekben az esetekben a potenciális sértettek maguk is sokat tehetnek a megelőzés, vagyis saját biztonságuk érdekében.

Az állampolgári gondosság mellett e bűncselekmények megelőzésében kiemelt jelentősége van a rendőrségi felvilágosító tevékenységnek, valamint a kriminológiai kutatásoknak, értékeléseknek, elemzéseknek. A következőkben ez utóbbiak főbb megállapításait foglalom össze.

A kutatások közül alapvetőnek tekinthetők azok a nagymintás áldozati lekérdézesek (az úgynevezett ICVS-, illetve NCVS-vizsgálatok),³ amelyek részben általánosságban, részben pedig egyes bűncselekménytípusokra lebontva foglalkoznak a sértettekkel. Ezek során az áldozattá válás okai, körülményei, az áldozatok igényei, valamint a megelőzés lehetőségei mellett elsősorban a tett rövid és hosszú távú, elsősorban lelki hatásait (félelem, szorongás, más érzések) járják körül. Ezekon felül ismertek a speciálisan erre a bűncselekménytípusra fókuszáló vizsgálatok is.

A kutatásokból jól megismerhető a sértettek lelkiállapotának alakulása a cselekményt követően. A betörések ugyanis sokszor nem adekvát mértékű negatív érzelmi hatást gyakorolnak a legtöbb áldozatra. Ezek lehetnek konkrét negatív érzelmek, például düh, harag, de válhatnak hosszan elhúzódó lelki folyamatokká, így állandósuló félelemmé az ismételt áldozattá válástól vagy akár általánosabb jellegű szorongássá is, ami azután a sértett mindennapjait nehezíti meg. Végül beszélhetünk olyan hosszabb távú, emocionális jellegű változásról is, mint amilyen a sebezhetőség érzésének kialakulása vagy a rendőrségben való bizalom megrendülése.

Látható, hogy a sértettek irányuló kutatások egy jelentős része a pszichés sérülésre, valamint annak megelőzhetőségére, kezelésére fókuszál, és elsősorban a betörés okozta traumát vizsgálja. A témához kapcsolódóan született tanulmá-

² *Rendőrségi tapasztalatok az áldozati jogok érvényesüléséről, az áldozatvédelem helyzetéről 2013-ban* (2014). Forrás: <http://police.hu/hirek-es-informaciok/bunmegelozes/aktualis/az-aldozatvedelem-helyzete> (letöltés dátuma: 2018. 04. 10.).

³ International Crime Victimization Survey (ICVS): nemzetközi áldozatkutatások, illetve National Crime Victimization Survey (NCVS): nemzeti áldozatkutatások.

nyokat Kunst, Rutten és Knijf három fő kategóriába sorolja.⁴ Az elsőbe tartoznak azok a kutatások, amelyek megkísérelték teljesen elkülöníteni a betöréseknek az áldozat pszichés állapotára gyakorolt hatásait. Beaton és munkatársai például összehasonlították a betörések áldozatait más, áldozattá nem vált személyekkel. A kutatás két szakaszban zajlott: 7 és 12 nappal a betörés után, illetve 4–5 hónappal a legelső rendőrségi látogatás után. Eredményként megállapították, hogy a betörés áldozatainak pszichikai jólléte sokkal alacsonyabb szinten állt.⁵ Ezzel szemben Sorenson és Golding nem talált különösebb eltérést az áldozatok és áldozattá nem vált személyek pszichikai jólléte között.⁶

A második csoportba tartoznak azok a kutatások, amelyek a betörések pszichés állapotra gyakorolt hatásait különböző körülményekhez kötve vizsgálták.⁷ Ilyen volt Kobayashi és Saito kutatása, akik megállapították, hogy egyes tényezők erősítik a negatív hatást. Ezek között sorolták fel azt, ha nőnemű az áldozat; ha a sértett megfelelő megelőzési intézkedéseket tett a bűncselekmény előtt (például zárta az ablakokat és ajtókat); az ismételt áldozattá válás esete; ha az érintett látta vagy hallotta az elkövetőket; nagy összegű pénz elvesztése; súlyos károk keletkezése az épületben; illetve ha feltételezhető, hogy az elkövetők profi bűnözők.⁸

A harmadik kategóriába tartozó tanulmányok a betörések pszichés hatásait hasonlítják össze erőszakos vagy egyéb bűncselekmények okozta károsodással. Itt említhető például Lurigio tanulmánya, aki a betörés, rablás és a súlyos bántalmazás pszichológiai hatásait tekintette át, és nem talált kifejezett eltérést a bűncselekménytípusok hatásai között.⁹

E három fő irány mellett számos kutatás foglalkozik a betörés elszenvédése következtében kialakuló negatív érzelmi állapottal, annak jellegével, az adott reakciók különfeleségével, okaival és alakulásával. Maguire és munkatársainak eredményei szerint a viktimizáltak egy viszonylag kisebb körére jellemző a káros hatások tartóssága, ahol hosszabb ideig befolyásolja negatívan az életüket a be-

⁴ KUNST, Maarten J. J. – RUTTEN, Sanne – KNIJF, Ellen (2013): Satisfaction with the Initial Police Response and Development of Posttraumatic Stress Disorder Symptoms in Victims of Domestic Burglary. *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 26. No. 1. 111–118.

⁵ BEATON, Alan – COOK, Mark – KAVANAGH, Mark – HERRINGTON, Carla (2000): The Psychological Impact of Burglary. *Psychology, Crime & Law*, Vol. 6. No. 1. 33–43.

⁶ SORENSON, Susan B. – GOLDING, Jacqueline M. (1990): Depressive Sequelae of Recent Criminal Victimization. *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 3. No. 3. 337–350.

⁷ KUNST–RUTTEN–KNIJF (2013): *i. m.*

⁸ KOBAYASHI, Juichi – SAITO, Hiroyuki (1995): Study on Post-incident Maladjustments of Burglary Victims. *Reports of the National Research Institute of Police Science*, Vol. 36. No. 2. 45–46.

⁹ KUNST–RUTTEN–KNIJF (2013): *i. m.*; LURIGIO, Arthur J. (1987): Are All Victims Alike? The Adverse, Generalized, and Differential Impact of Crime. *Crime & Delinquency*, Vol. 33. No. 4. 452–467.

következett esemény.¹⁰ Brown korábban azt találta, hogy az áldozatok jelentős százaléka élt át „posztbetöréses” érzelmi reakciókat, dühöt és szorongást, túlzott óvatosságot tanúsított az ismeretlenekkel kapcsolatban, de nem szólt a hosszan elhúzódó hatások nagyszámú előfordulásáról. Az áldozatok több mint fele reagált idegrendszeri tünetekkel, sírással, remegéssel még a kisebb értékű tárgyak elvesztése esetén is.¹¹ A Brown–Harris-féle kutatásban 44 női áldozattal készült telefonos interjú, amelyben vizsgálták a bűncselekmény érzelmi hatásait az áldozatra, illetve azt, hogyan lehetne kialakítani és hosszú távon fenntartani a biztonságérzetet. A szerzők abból indultak ki, hogy a betörés több, mint egy általános, pusztán egy magánterületet sértő bűncselekmény, hiszen az áldozat biztonságérzetét hosszú távon befolyásolhatja. Az interjú 20–30 percet vett igénybe, a kérdések az eltűnt tárgyakra, a szobák számára és típusára (nappali, hálószoba stb.), a rongálás nyomaira és a károkra vonatkoztak, illetve azt is felmérték, hogy mekkora volt a feldúltság mértéke, mennyire kutatták át a helyiségeket a betörők.¹²

A tanulmány arra is kereste a választ, hogy egyes betörések miért zaklatják fel jobban az áldozatokat, mint a többi. A kutatás szerint az áldozatok negatív érzelmi reakcióinak intenzitása egyenesen arányos a területet ért sérelemmel. Minél agresszívabb elkövetésre utalnak a helyszínen talált jelek, annál erősebb a negatív érzelmi hatás az áldozatra. Már maga a lakásba való behatolás ténye is veszélyezteti az áldozat biztonságérzetét, de minél több szobában jár a betörő, annál erősebben sérti meg az áldozat intimszféráját, és annál fokozottabb a sérelemérzet. Minél több szobából visz magával a betörő tárgyakat, annál erősebb félelmet, dühöt és sebezhetőséget érez az áldozat. Az áldozat sérelemérzete akkor is erősebb, ha személyes jelentőséggel bíró dolgaik válnak a bűncselekmény tárgyaivá.

A szobák átkutatása okozta a legerősebb negatív érzelmi hatásokat, úgymint a sebezhetőségérzet, illetve a rendőrségbe vetett bizalom elvesztése. Attól függően, hogy milyen gyorsan reagált a rendőrség a bűncselekményre, az áldozatok erősebben vagy gyengébben élték meg a bűncselekmény negatív érzelmi hatásait. A már említett Kobayashi–Saito-féle kutatás azt mutatta, hogy azok az áldozatok, akiket a rendőrség hatékonyan segített és ellátott információkkal a megelő-

¹⁰ MAGUIRE, Mike – WRIGHT, Richard – BENNETT, Trevor (2010): Domestic Burglary. In BROOKMAN, Fiona – MAGUIRE, Mike – PIERPOINT, Harriet – BENNETT, Trevor eds.: *Handbook on Crime*. Devon, Willan Publisher. 3–25.

¹¹ BROWN, Barbara B. (1987): Territoriality. In STOKOLS, Daniel – ALTMAN, Irwin eds.: *Handbook of Environmental Psychology*. New York, John Wiley & Sons Publisher. 505–531.

¹² BROWN, Barbara B. – HARRIS, Paul B. (1989): Residential Burglary Victimization. Reactions to the Invasion of a Primary Territory. *Journal of Environmental Psychology*, Vol. 9. No. 2. 119–132.

zést illetően, a betörés után kisebb számban számoltak be az ismételt áldozattá válástól való félelelmről.¹³

A Leideni Egyetem kutatói a bűncselekmény okozta poszttraumásstressz-szindrómát (PTSD) vizsgálták.¹⁴ Bár a betörések okozta hatások nem felelnek meg a legsúlyosabb PTSD kritériumainak – vagyis az nem olyan esemény, amely közvetlenül életveszéllyel, súlyos sérüléssel, illetve az egyén vagy mások fizikai elzárásával fenyeget –, a vizsgálatok kimutatták, hogy számos közös pont fedezhető fel a súlyos poszttraumás állapot (erre utal az intenzív félelem, a kiszolgáltatottság, a rettegés érzése) és a bűncselekmény miatt előállt sértetti lelkiállapot között. Több áldozat számolt be az esemény állandó újraéleléséről, alvászavarról, a traumával való szembenézés hátrításáról. E tünetegyüttesek krónikussá válását is diagnosztizálták egyes áldozatoknál.

A kutatás részben azt vizsgálta, mi erősítheti, és mi gyengítheti ezeket a hatásokat. Abból a feltételezésből indultak ki, hogy a büntetőeljárás eseményei az egyének mentális egészségére pozitív, terápiajellegű, illetve negatív, antiterápiás hatásokat gyakorolhatnak. Más bűncselekményekkel ellentétben a betörések nagy részét Hollandiában is jelentik a rendőrségnek. Meg kell jegyezni, hogy mivel a betörések feljelentésre közvetlenül vagy röviddel az elkövetés után kerül sor, így a rendőri intézkedés a PTSD korai fázisában történik.

A kutatás a további részében éppen ezért a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos elégedettség és a PTSD későbbi alakulását vizsgálta a cselekmény utáni egy hónapban. A nemzetközi szakirodalom különbséget tesz a rendőrségi eljárással való elégedettség és a rendőrök fellépése között. Itt a PTSD tekintetében elsősorban a korai tünetek voltak erősebbek a rendőrökkel kevésbé elégedett áldozatok körében. Az áldozatokat telefonon keresztül kérdezték meg az elkövetéstől számított egy hónapon belül, hogy részt kívánnak-e venni az interjúban. Az első interjúkat 2011 februárja és júniusa között vették fel, a bűncselekménytől számított 19,1 napon belül, majd a második interjúra ezután 4–6 héttel került sor. A résztvevők nagyobb hányada volt nő. A tanulmány eredményei szerint a korai, már meglévő PTSD-tünetek erősebbek voltak a rendőrökkel kevésbé elégedett áldozatoknál.

Tontodonato és Erez pozitív összefüggést talált az áldozatnak az igazságszolgáltatás későbbi fázisaival való elégedettségével, valamint a rendőrség eljárásával.¹⁵ Orth és Maercker összefüggést fedezett fel az igazságszolgáltatással

¹³ KOBAYASHI–SAITO (1995): *i. m.*

¹⁴ KUNST–RUTTEN–KNIJF (2013): *i. m.*

¹⁵ TONTODONATO, Pamela – EREZ, Edna (1994): Crime, Punishment, and Victim Distress. *International Review of Victimology*, Vol. 3. No. 1–2. 33–55.

kapcsolatos morális elégedettség és az áldozat jólléte között, de nem talált ilyet az elégedettség és a PTSD tünetei között.¹⁶

Hazánkban a betöréses lopások áldozataival kapcsolatban először 1991-ben folyt átfogó kutatás. Ezt részben a rendszerváltás után bekövetkező bűnözési hullám indokolta, amely a vagyon elleni cselekmények jelentős növekedésével járt. Az ismertté vált bűncselekmények száma ugyanis 1990-ben az azt megelőző évhez képest 50%-os emelkedést mutatott, miközben a nyomozások eredményessége csökkent. Ahogyan Szabó Győző, az akkori országos rendőrfőkapitány írta, ez a folyamat a közbiztonság alakulásában már olyan minőségi változást okozott, hogy egyes különösen veszélyeztetett területen a bűnözés a lakosság közérzetének, az élet minőségének egyik meghatározó tényezőjévé vált.¹⁷ A betöréses lopások száma 1970 és 1989 között 483 százalékkal nőtt.¹⁸ Ezt a kutatást, amelyet Kratochwill Ferenc, Fehér Lenke, Kiss Anna, Gatter László és Mató Ágnes végzett – nem véletlenül – az egyik hazai biztosítótársaság támogatta. A kutatás során 69 betöréses lopást elkövető személy aktáját vizsgálták meg a kutatók, összesen 200 eset kapcsán végeztek interjúkat szakértőkkel, a jogi szakmák képviselőivel és kisebb számban sértettekkel is. A kutatás a sértetti magatartás tekintetében kiemelte a prevenció magatartás fontosságát. Tóth Tihamér összefoglalójában már ekkor kiemelte, hogy a lakosság a félelmei ellenére viszonylag keveset tesz értékei védelmében, azt inkább a rendőrség feladatának tartja. Tekintve a nem túl jónak tekinthető felderítési mutatókat, valamint a megtérült kár csekély voltát, már a nyolcvanas évek végén is úgy tűnt, a betörés jelentős probléma, és a megelőzésre kell nagyobb súlyt fektetni.

Görgényi Ilona 2001-ben nemzetközi együttműködésben (Anglia, Magyarország, Németország, Lengyelország részvételével) vizsgálta a betöréses lopások áldozatait. A hazánkban Miskolcon végzett kutatás a korábbi hazai és nemzetközi áldozatkutatások tapasztalatait felhasználva zajlott, összesen 557, a rendőrségen betöréses lopás miatt feljelentett ügy adatainak elemzésével és 207 áldozattal készült interjú alapján.¹⁹ A betörések helyszínei több mint 60%-ban hétfégi házak, míg a többi esetben lakások, lakóházak voltak. A kutatás számos körülményt tárt fel, amelyek az anyagi kár mellett egyéb sérelmeket is okoznak az ilyen ügyek-

¹⁶ ORTH, Ulrich – MAERCKER, Andreas (2004): Do Trials of Perpetrators Retraumatize Crime Victims? *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 19. No. 2. 212–227.

¹⁷ SZABÓ Győző (1991): A közrend és a közbiztonság aktuális kérdései. In KEREZSI Klára szerk.: *Kriminológiai Közlemények* 38–39. Budapest, Magyar Kriminológiai Társaság. 6–25.

¹⁸ TÓTH Tihamér (1991): A betöréses lopások viktimológiai sajátosságai. In KEREZSI Klára szerk.: *Kriminológiai Közlemények* 38–39. Budapest, Magyar Kriminológiai Társaság. 84–94.

¹⁹ GÖRGÉNYI Ilona (2002): *A viktimológia alapkérdései*. Budapest, Osiris Kiadó. 72–115.

ben. Ennek kapcsán ismét bebizonyosodott, hogy sokszor a betörés következtében előállt vagyoni kárnál jóval súlyosabb a sértett pszichés károsodása.

Az áldozatok 78%-a számolt be a cselekmény kapcsán haragérzetről, 19%-uk félelemről és 15%-uk sokkról. Emellett 10%-uk nevezte meg a segítségnyújtás érzését spontán. Különbség mutatkozott a ház-, illetve nyaralóbetörést elszenvedettek érzelmeiben. Míg az előbbieket inkább félelemről, addig utóbbiak inkább haragról számoltak be. Ez a jelenség magyarázható az otthon általánosabb, intímabb jellegével, amelynek sérelme súlyosabban érinti a polgárokat.

A kutatás végül kitért a közvetett áldozatok (például a családtagok) érzelmeire, akik valójában – amennyiben a betörés az ő otthonukat érintette – csak a feljelentés és biztosítás szempontjából tekinthetők közvetettnek, továbbá szólt a nők, az egyedülálló és a rosszabb anyagi helyzetűek sérülékenységéről is. Ez nemcsak a körükben mutatózó nagyobb mértékű félelemben, hanem a többiekéhez képest jóval nagyobb biztonságérzet-csökkenésben is megmutatkozott.

2004-ben az Országos Kriminológiai Intézet tízezer fős áldozatkutatás keretében, kérdőíves módszerrel vizsgálta a betöréses lopások sértettjeit a vagyon elleni bűncselekmények körében. Ennek során bebizonyosodott, hogy ennél a bűncselekménytípusnál kevésbé jellemző a latencia, mint más, kisebb súlyú, vagyon elleni cselekmények körében. Ennek oka elsősorban az, hogy a biztosítás érvényesítéséhez szükséges a feljelentés megtétele. Ugyanakkor ezek a cselekményeknek általánosságban is kihatnak a sértettek lelkiállapotára, így a korábban vagyon elleni cselekményt elszenvedettek jellemzően jobban tartanak attól, hogy betörhetnek lakásukba.²⁰

Végül 2014-ben az OKRI kutatói, a Nemzeti Bünmegelőzési Tanács támogatásával, célzottan vizsgálták a betöréses lopás okait és elsősorban elkövetőit. Az eredmények ismét azt bizonyították, hogy a tettesek jelentős része választja a kisebb lebukási „rizikóval” járó épületekbe történő betörést, és nem ritka, hogy ugyanaz a sértett néhány héten belül ugyanazon elkövető célpontjává válik, mivel az semmilyen jelentősebb intézkedést sem tesz az újabb bűncselekmény elkerülésé-
se érdekében.²¹

Mind a hazai, mind pedig a nemzetközi kutatások eredményei rámutattak a rendőrség szerepére az áldozat helyzetének alakulásában. Mivel a legtöbb áldozat a betörésről az eset kiderülését követően meglehetősen gyorsan értesíti a rendőrséget, ami ezután történik – és ennek kapcsán a rendőrök hozzáállása, a sértettel való kommunikáció és maga az eljárás milyensége –, sorsdöntő lehet

²⁰ KRÁNITZ Mariann (2004): A vagyon elleni bűnözés sértettjei. In IRK Ferenc szerk.: *Áldozatok és vélemények II.* Budapest, OKRI. 25–56.

²¹ Erről lásd részletesen BARABÁS A. Tünde szerk. (2014): *Tolvaj-kulcs. A betöréses lopások vizsgálata az elkövetők szeméből*. Budapest, OKRI.

az áldozat számára a cselekmény okozta traumák kialakulásában. A rendőrség mind negatív, mind pozitív irányban képes befolyásolni az áldozat érzelmi reakcióit.

Az áldozatok számára három stratégia létezik a betörés érzelmi hatásának leküzdésére. Az első az esemény megbeszélése. Korábbi kutatások kimutatták, hogy ha az áldozat azt érzi, hogy a rendőrség kevésbé mutat empátiát és hallgatja meg őt, akkor erősebb negatív indulatokat fog átélni. Az áldozatok elmondása szerint a rendőrség sok esetben rutineseményként kezeli a betörést, ezért érzéketlenül állnak az áldozatokhoz. Mint a Brown–Harris-féle kutatásból kiderült, fontos lenne, hogy a rendőrök annál nagyon empátiával és érzékenységgel kommunikáljanak és bánjanak a sértettel, minél több erőszakra utaló motívum (például a szobák felforgatása) látható a helyszínen.²² A rendőrökön kívül a bűncselekmény másokkal való megbeszélése is pozitív hatást gyakorol az áldozatokra. Ez biztosíthatja őket abban, hogy a betörés okozta negatív érzelmeik teljesen normálisak, illetve a szomszédokat a jövőbeli potenciális betörések megelőzésére való nagyobb hangsúly fektetésére ösztönözheti, ez pedig csökkenti az áldozat félelemérzetét. A második stratégia a területi védelem erősítése. Ebben szintén jelentős szerepe lehet a rendőrségi felvilágosító munkának. A harmadik stratégia az, ha az áldozatok változtatnak a saját viselkedésükön; ezt a rendőri tájékoztató munka szintén jelentősen segítheti. Mindez együtt – a felvilágosítás, a megfelelő bánásmód, a megelőző intézkedések megtétele – segíthet elkerülni a súlyosabb sérüléseket, és a prevenció területén hozott józan döntések hozzájárulhatnak az újabb viktimizáció elkerüléséhez.

A kutatások következtetései tehát azt mutatják, hogy a rendőri magatartásnak – az egyébként is végzett prevenció munká mellett – nemcsak az információk átadásában, de a másodlagos viktimizáció, illetve a sértetti traumatizálódás folyamatának megelőzése/enyhítése területén is kiemelten jelentős szerepe van. Épp ezért fontos beépíteni e tudásanyagot a rendészeti felsőoktatásba. A képzés során tanítani és érzékenyíteni kell a leendő tiszteket a téren, hogy hogyan kell kezelni a sértetteket, hogyan kell velük kommunikálni. Mindezeket pedig ki kell egészíteni az áldozatok rendőrséggel szembeni elvárásainak kriminológiai vizsgálatával. A kutatások szerint ugyanis a betörések áldozatainak segíthet, ha a rendőrség ugyanakkora figyelmet fordít rájuk, mint az erőszakos bűncselekmények, például a rablások áldozataira. Mindez egy komplex program kialakításával valósulhatna meg a képzésben.

²² BROWN–HARRIS (1989): *i. m.*

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BARABÁS A. Tünde szerk. (2014): *Tolvaj-kulcs. A betöréses lopások vizsgálata az elkövetők szeméből*. Budapest, OKRI.
- BEATON, Alan – COOK, Mark – KAVANAGH, Mark – HERRINGTON, Carla (2000): The Psychological Impact of Burglary. *Psychology, Crime & Law*, Vol. 6. No. 1. 33–43.
- BROWN, Barbara B. – HARRIS, Paul B. (1989): Residential Burglary Victimization. Reactions to the Invasion of a Primary Territory. *Journal of Environmental Psychology*, Vol. 9. No. 2. 119–132.
- BROWN, Barbara B. (1987): Territoriality. In STOKOLS, Daniel – ALTMAN, Irwin eds.: *Handbook of Environmental Psychology*. New York, John Wiley & Sons Publisher. 505–531.
- GÖRGÉNYI Ilona (2002): *A viktimológia alapkérdései*. Budapest, Osiris Kiadó.
- KOBAYASHI, Juichi – SAITO, Hiroyuki (1995): Study on Post-incident Maladjustments of Burglary Victims. *Reports of the National Research Institute of Police Science*, Vol. 36. No. 2. 45–46.
- KRÁNITZ Mariann (2004): A vagyoni elleni bűnözés sértettjei. In IRK Ferenc szerk.: *Áldozatok és vélemények II*. Budapest, OKRI. 25–56.
- KUNST, Maarten J. J. – RUTTEN, Sanne – KNIJF, Ellen (2013): Satisfaction with the Initial Police Response and Development of Posttraumatic Stress Disorder Symptoms in Victims of Domestic Burglary. *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 26. No. 1. 111–118.
- LURIGIO, Arthur J. (1987): Are All Victims Alike? The Adverse, Generalized, and Differential Impact of Crime. *Crime & Delinquency*, Vol. 33. No. 4. 452–467.
- MAGUIRE, Mike – WRIGHT, Richard – BENNETT, Trevor (2010): Domestic Burglary. In BROOKMAN, Fiona – MAGUIRE, Mike – PIERPOINT, Harriet – BENNETT, Trevor eds.: *Handbook on Crime*. Devon, Willan Publisher. 3–25.
- ORTH, Ulrich – MAERCKER, Andreas (2004): Do Trials of Perpetrators Retraumatize Crime Victims? *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 19. No. 2. 212–227.
- Rendőrségi tapasztalatok az áldozati jogok érvényesüléséről, az áldozatvédelem helyzetéről 2013-ban* (2014). Forrás: <http://police.hu/hirek-es-informaciok/bunmegelozes/aktualis/az-aldozat-vedelem-helyzete> (letöltés dátuma: 2018. 04. 10.).
- SORENSEN, Susan B. – GOLDING, Jacqueline M. (1990): Depressive Sequelae of Recent Criminal Victimization. *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 3. No. 3. 337–350.
- SZABÓ Győző (1991): A közrend és a közbiztonság aktuális kérdései. In KEREZSI Klára szerk.: *Kriminológiai Közlemények* 38–39. Budapest, Magyar Kriminológiai Társaság. 6–25.
- TONTODONATO, Pamela – EREZ, Edna (1994): Crime, Punishment, and Victim Distress. *International Review of Victimology*, Vol. 3. No. 1–2. 33–55.
- TÓTH Tihamér (1991): A betöréses lopások viktimológiai sajátosságai. In KEREZSI Klára szerk.: *Kriminológiai Közlemények* 38–39. Budapest, Magyar Kriminológiai Társaság. 84–94.